

Huvudman

Ekebyholmsskolan AB
Org.nr. 556251-2425
bobby.sjolander@adventist.se

Ärendet

Tillsyn av Ekebyholmsskolan, grundskola, i Norrtälje kommun

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Ekebyholmsskolan AB att senast **den 10 januari 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande området undervisning av legitimerade och behöriga lärare. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Ekebyholmsskolan AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslut om föreläggande gäller omedelbart och får inte överklagas (26 kap. 10 § och 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen).

Ekebyholmsskolan AB ska vidta följande åtgärder

Undervisning av legitimerade och behöriga lärare

- Se till att undervisningen i ämnena engelska i årskurs 4 samt naturorienterande ämnena (No), samhällsorienterande ämnena (So) och svenska i årkurserna 7–9 bedrivs av legitimerade och behöriga lärare, om lärarna inte omfattas av något av undantagen från dessa krav. För det fall huvudmannen avser att för undervisningen använda lärare utan legitimation och/eller rätt behörighet, ska en redogörelse över vilket undantag som är aktuellt, alternativt ska en motivering till varför aktuella lärare är lämpliga att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande bifogas redogörelsen av vidtagna åtgärder. Dokumentation av rekryteringsförsök som gjorts under perioden den 27 september 2024 till och med 10 januari 2025 ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 13, 17 och 18 §§ skollagen)

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen Ekebyholmskolan AB en anmärkning avseende brister rörande saklig undervisning som vilar på vetenskaplig grund. Ekebyholmskolan AB ska senast den 10 januari 2025 vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen. Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser området konfessionella inslag.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (SI 2024:2924) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har under våren 2024 inlett en riktad tillsyn av Ekebyholmsskolans grundskola i Norrtälje kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om Ekebyholmsskolans grundskola följer gällande bestämmelser inom områdena undervisning av legitimerade och behöriga lärare, undervisning på vetenskaplig grund och konfessionella inslag.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, och rektorn samt lektionsobservationer och öppet hus för elever mellan den 9 och 16 april 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat en lärarförteckning, ämnesplaneringar, undervisningsmaterial, skriftlig information om konfessionella inslag och rekryteringsannonser. Huvudmannen har den 27 maj 2024 inkommit med kompletterande svar i enlighet med Skolinspektionens begäran och yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att

nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisning av legitimerade och behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av den lärarförteckning som Skolinspektionen tagit emot vid skolbesöket och de muntliga uppgifter som lämnats genom intervjuer framkommer det att Ekebyholmsskolans grundskola under läsåret 2023/2024 har 23 lärare, varav 7 saknar lärarlegitimation. Det framkommer av utredningen att eleverna i grundskolan under läsåret 2023/2024 ges undervisning av legitimerade men obehöriga lärare i ämnena engelska i årskurs 4, matematik i årskurserna 5 och 7, naturorienterande ämnena (No) och teknik i årskurserna 4 och 5 samt i svenska i årskurserna 7–9. Vidare framkommer att lärare som saknar legitimation undervisar eleverna i No och samhällsorienterade ämnena (So) i årskurserna 7–9.

Av lärarförteckningen och kompletterande svar från huvudmannen framgår att det inom huvudmannens organisation finns personal som är legitimerad och behörig i vissa av de ämnen där undervisningen idag bedrivs av obehöriga lärare. Huvudmannen uppger att de lärarna dock är upptagna med annan undervisning och att de inte är tillgängliga för att undervisa i de ämnen där det saknas behöriga lärare. Det kan finnas behöriga lärare som är tillgängliga för att undervisa i något ämne som saknar behöriga lärare, men de arbetar i andra stadier och det skulle leda till svårigheter med trygghet och studiero för de yngre eleverna som behöver kontinuitet med att ha samma få klasslärare. Av intervju med rektorn får förstås att han bedömer att de obehöriga lärarna som undervisar är lämpliga att bedriva den undervisning som de bedriver.

En legitimerad men i ämnet obehörig lärare har undervisat i ämnet engelska i årskurs 4 de senaste tre åren enligt rektorn. Läraren är dock behörig att undervisa i förskoleklass och i årskurs 1–7 i ämnena svenska, matematik och i So-ämnena. Rektorn förklarar att skolan har försökt rekrytera en behörig lärare i engelska för årskurs 4 för flera år sedan. Av ingivna rekryteringsannonser finns det ingen annons som avser en lärartjänst i engelska på mellanstadiet eller för årskurs 4.

Av lärarförteckningen framgår att en lärare som saknar legitimation undervisar i No-ämnena på högstadiet. Vid intervju med rektorn och läraren uppges att läraren sedan höstterminen 2023 genomgår en utbildning inom Vidareutbildning av lärare (VAL) med målet att bli behörig i ämnena hen undervisar i. De uppger att läraren tog över undervisningen i

No-ämnena på högstadiet efter att en behörig lärare slutat för två år sedan. Rektorn uppger att han inte har något minne av att huvudmannen i samband med förra lärarens avslut försökte rekrytera någon legitimerad och behörig lärare i dessa ämnen. Rektorn uppger dock att de har utannonserat tjänster i No-ämnena, men inte varje år. Rektorn uppger att det varit svårt att finna en lärare i No, men att de inte sökte någon sådan behörig lärare förra året. Av ingivna rekryteringsannonser finns det ingen annons som avser en utlyst lärartjänst i No-ämnena på högstadiet för vare sig år 2023 eller 2022. Däremot finns det en annons avseende No-ämnena inför höstterminen 2020 och 2019.

Av lärarförteckningen framgår att en lärare som saknar legitimation undervisar i So-ämnena på högstadiet. Läraren har undervisat i ämnet i cirka sex år. Rektorn uppger i intervju att han inte vet när huvudmannen senaste försökte rekrytera en behörig lärare i So-ämnena på högstadiet, men att det i vart fall inte var i år. Rektorn uppger att det är svårt att hitta en lärare som är behörig i alla So-ämnena. Av ingivna rekryteringsannonser finns det ingen annons som avser en utlyst tjänst i So-ämnena på högstadiet för vare sig år 2023 eller 2022. Däremot har det getts in rekryteringsannonser avseende lärartjänster i So-ämnena på högstadiet inför höstterminen 2020 och 2019. Huvudmannen anger i den skriftliga kompletteringen att det uppskattas att enskilda ämnen såsom So i årskurs 7–9 fanns med bland flera ämnen som annonserades ut inför höstterminen 2021 eller 2022.

Enligt lärarförteckningen och rektorn undervisas eleverna i ämnet svenska i årkurserna 7–9 av en legitimerad men obehörig lärare. Läraren är behörig att undervisa i svenska i årkurs 1–6. Rektorn uppger att läraren undervisat i ämnet i cirka tre år, och att skolan senast försökte rekrytera en behörig lärare i ämnet för cirka två till tre år sedan. Då huvudmannen inte fann någon behörig lärare fick nuvarande lärare börja undervisa eleverna i väntan på en annan lösning. Av ingivna rekryteringsannonser finns det en annons som avser en lärartjänst i svenska på högstadiet och gymnasiet. Annonsen innehåller inget datum. En annan annons avser också en lärartjänst i svenska på högstadiet, inför höstterminen 2020.

Rektorn förklarar att det är svårt att rekrytera lärare till mindre tjänster. Huvudmannen anger i den skriftliga kompletteringen att skolledningen på en liten skola utan parallella klasser till exempel inte kan annonsera ut en heltidstjänst som inkluderar samtliga ämnen på mellanstadiet. Enligt huvudmannen faller det på sin egen orimlighet att hitta sökande till en sådan tjänst. Huvudmannen har dock tagit stor hänsyn till helheten för att få den bästa möjliga kombinationen och sammansättningen av lärare för alla elevers bästa. Rektorn uppger i intervju att skolan har en stående annons på sin hemsida. Skolinspektionen noterar att det på skolans hemsida under sidan "jobba med oss" anges att skolan söker någon som vill jobba i engagerade arbetslag samt delar Ekebyholmsskolans kristna

värderingar. Det anges ett stycke ned att skolan söker en legitimerad och behörig lärare i svenska och svenska som andra språk i grundskolan, samt att det för läraren även kan bli aktuellt att undervisa en mindre del i So-ämnena. Den sökta läraren ska framför allt undervisa elever i årskurs 6 men det kan även bli aktuellt med undervisning i högstadiet. Skolan söker även en legitimerad lärare i spanska i årskurserna 6–9.

Rättslig reglering

Endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får, som huvudregel, bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven på legitimation och behörighet eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen, och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan person får bedriva undervisning under högst ett år i sänder (2 kap. 18 § skollagen). I fråga om tidsbegränsning av en anställning som lärare gäller att den som ska bedriva undervisning inom ramen för en kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) får anställas för högst två år och förlängas till högst tre år (2 kap. 21 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår att huvudmän har en skyldighet att för undervisning använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som han eller hon ska bedriva (prop. 2009/10:165, s. 262, 269 och 649). Vidare anges att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat och att studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat (prop. 2009/10:165, s. 261).

Av förarbetena till bestämmelsen 2 kap. 18 § skollagen framgår att en person som enligt huvudregeln inte får användas för att bedriva en viss undervisning får användas för detta under högst ett år i sänder. I normalfallet bör det vara till terminens eller läsårets slut. Huvudmannen är efter denna tid skyldig att på nytt försöka finna en lärare som har en utbildning som är avsedd för undervisningen (prop. 2009/2010:165 s 653).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister vid Ekebyholmsskolans grundskola när det gäller att undervisningen ska bedrivas av legitimerade och behöriga lärare.

Av utredningen framgår att elever i flera årskurser undervisas i flera ämnen av lärare som saknar behörighet för undervisningen. I vissa ämnen saknar läraren även lärarlegitimation. I ämnena engelska i årskurs 4 samt No-, So-ämnena och svenska i årkurserna 7–9 har eleverna undervisats av obehöriga lärare i mer än ett läsår.

Av utredningen framgår att det finns lärare på skolan som är behöriga att undervisa i flera av dessa ämnen. Dessa har dock varit upptagna med annan undervisning. Vidare framgår att rektorn har bedömt att de obehöriga lärarna som undervisar i dessa ämnen är lämpliga att göra det.

De aktuella obehöriga lärarna har varit anställda under mer än ett år utan att huvudmannen försökt rekrytera legitimerade och behöriga lärare. En av de obehöriga lärarna genomgår en utbildning inom VAL.

Av skollagen och förarbeten framgår att huvudregeln är att enbart den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisning. Om det inte finns någon sådan lärare att tillgå inom huvudmannens organisation får en annan lärare bedriva sådan undervisning. Användandet av en lärare utan legitimation och utan rätt behörighet ska endast ske undantagsvis och under en begränsad tid. En sådan lärare får undervisa högst ett år i sänder. Om läraren genomgår en utbildning inom KPU får läraren vara anställd i högst två eller tre år. Huvudmannen är efter denna tid skyldig att på nytt försöka hitta en legitimerad och behörig lärare för den aktuella undervisningen.

Skolinspektionen har inte anledning att ifrågasätta att huvudmannen saknar legitimerade och behöriga lärare för undervisning i ämnet engelska i årskurs 4 samt No- och So-ämnena och svenska i årkurserna 7–9. Detta då de lärare som finns inom huvudmannens organisation och är behöriga att undervisa i vissa av dessa ämnen är upptagna med annan undervisning. Inte heller finns anledning att ifrågasätta att rektorn har bedömt att de obehöriga lärarna är lämpliga att bedriva undervisning i dessa ämnen.

Huvudmannen har dock inte försökt att rekrytera legitimerade och behöriga lärare i dessa ämnen efter det att de obehöriga lärarna undervisat i ett år, trots att en obehörig lärare bara får bedriva undervisning ett år i taget. En av de obehöriga lärarna genomgår en utbildning inom VAL. En sådan utbildning omfattas dock inte av undantaget från huvudregeln, att lärare som saknar legitimation endast får undervisa ett år i taget. Att huvudmannen inte försökt rekrytera legitimerade och behöriga lärare i engelska i årskurs 4 samt No, So och svenska i årkurserna 7–9 är en brist. Att det av skolans hemsida framgår att skolan söker en legitimerad lärare för undervisning i svenska och eventuellt en mindre del i So-ämnena, i framförfallt årskurs 6 men eventuellt även i högstadiet, påverkar inte denna bedömning. Skolinspektionen bedömer att annonsen inte är avsedd att direkt rekrytera en lärare i svenska och So-ämnena på högstadiet. Att den utlysta

tjänsten kan komma att avse undervisning i svenska och en mindre del i So-ämnen på högstadiet bedöms därför inte vara ett tillräckligt försök till att rekrytera en behörig lärare i de ämnena för de årskurserna.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Ekebyholmskolan AB:s verksamhet vid Ekebyholmsskolans grundskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller området undervisning av legitimerade och behöriga lärare. Det finns därför skäl att förelägga Ekebyholmsskolan AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Anmärkning

Undervisning på vetenskaplig grund

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har i sin utredning ställt frågor till elever, lärare och rektorn om undervisningen i No- och So-ämnen. Skolinspektionen har även fått del av ämnesplaneringar i dessa ämnen. Av ämnesplaneringarna framgår bland annat att eleverna i årskurs 9 under vårterminen ges undervisning om universum, evolutionsteorin, relationer och sexualitet samt att eleverna i årskurs 7 ges undervisning om solsystemet.

Vid intervju med eleverna i högstadiet framkommer det att de i årskurs 9 repeterat undervisningen om universum från årskurs 8 inför nationella provet. Några elever uppger att de tidigare har läst om planetsystemet i årskurs 7. Vid intervju med läraren i No uppger hen att eleverna i högstadiet undervisas om evolutionen, människokroppen och genetik. Läraren utgår från läroboken och uppgifter från bokförlaget. Läraren förklarar även att eleverna i högstadiet har undervisats om solsystemet, den geocentriska världsbilden och om universums uppkomst med teorin om hur universum expanderar och har formats.

Vid intervju med elever i mellanstadiet uppger eleverna att de i No fått undervisning om bland annat Big bang och i ämnet religionskunskap om skapelseberättelsen. Eleverna har olika uppfattningar om de i No-undervisningen har fått lära sig vad liv är och hur livet har utvecklats genom evolutionsteorin. Två elever uppger att deras klasslärare i undervisningen berättar om sin egen uppfattning om jordens skapelse och att hen tror på

Gud, och Adam och Eva. Läraren delar inte sällan med sig av sina egna uppfattningar i undervisningen. Två elever uppger att i samband med att läraren har undervisat om Big bang har läraren sagt att hen tror att det var Gud och Jesus som skapade jorden. Enligt en elev har läraren sagt att hen tror att Gud skapade jorden "men vi säger att det var Big bang". En elev uppger att det här sker ibland och att det skedde mellan november och december föregående år.

Läraren som undervisar på mellanstadiet uppger i intervju att hen inte självant berättar för eleverna om sin uppfattning om jordens skapelse och vad hen tror på. Läraren uppger att det kan ha förekommit att hen på en fråga från en elev i samband med undervisningen om Big bang har svarat att hen tror att Gud skapade jorden. Läraren tydliggör att hen inte vill påverka eleverna vad de ska tro på. Rektorn uppger i intervju att det förekommit att läraren fått frågor från eleverna om vad hen tror.

En elev säger att när eleverna i religionskunskap har sett en film om Adam och Eva har läraren uppgett att hen tror på det, vilket enligt eleven ska ha skett vid flera tillfällen. Det har enligt en annan elev skett vid några tillfällen i början av vårterminen 2024 och vid ett par tillfällen höstterminen 2023 och en annan elev uppger att det har skett uppskattningsvis vid två tillfällen. En elev uppger att eleverna i klassen inte bryr sig om vad läraren säger om det, men läraren berättar ändå.

En elev berättar att de i religionskunskapen pratat om skapelseberättelsen, att läraren lärt ut ur en religionsbok och sedan har de tittat på en tecknad film om dinosaurier. En elev uppger att de pratat om dinosaurier och att de funnits efter Adam och Eva. Läraren tillbakavisar elevernas uppgifter om att de tittat på en film om dinosaurier på religionskunskapen. Läraren uppger att hen inte har sagt att dinosaurierna skapats efter Adam och Eva eller att de levde samtidigt som människor, men om det har sagts så har det i sådana fall sagts i samband med undervisning om skapelseberättelsen.

Huvudmannen tydliggör genom yttrandet över tjänsteanteckningen att läraren inte har fått någon fråga under religionskunskapen om människor och dinosaurier levde samtidigt.

Lärarna i mellanstadiet uppger i intervju att vid fall då elever framför uppfattningar om skapelseberättelsen som mer trolig än den naturvetenskapliga förklaringen till hur världen blev till så förklarar lärarna för eleverna hur man kan tänka inom kristendomen och vad som gäller inom naturvetenskapen. De försöker skilja på tro och vetenskap. En lärare uppger att man inte ska påverka eleverna, utan varje elev ska få ha sin egen uppfattning. Vid intervjuer med övriga lärare i grundskolan framkommer det att de inte har fått frågor eller påståenden från elever som strider mot evolutions teorin eller naturvetenskapen. Lärare uppger att om det skulle ställas en sådan fråga så skulle läraren bemöta eleven med vetenskapliga fakta.

Rektorn uppger vid flertal tillfällen under intervjun att skolan inte ifrågasätter evolutionsteorin. Skolan undervisar om evolutionsteorin som är den enda vetenskapen, det är inte en alternativ teori. Rektorn finner det dock märkligt att skolan inte får ifrågasätta evolutionsteorin då det i läroplanen anges att lärarna ska lära ut om kritiskt tänkande. Det försvårar enligt rektorn möjligheterna att bedriva en allsidig undervisning. Han förklarar vidare att det enbart är inom ramen för undervisning i ämnet religionskunskap som det på skolan finns möjlighet att lyfta sådana frågor. Han uppger att det kan förekomma att elever lyfter alternativa teorier till naturvetenskapen och då ska man vara öppen för att inte slå ned på eleven. Det ska vara öppenhet för alla religioner. Lärarna ska ha respekt för elevernas personliga åsikter. Det är enbart i religionskunskapen och kristendoms-kunskapen som de undervisar om Bibelns skapelseberättelse. Enligt rektorn kan en lärare inte säga vad som är rätt eller fel om en elev berättar att hen tror eller inte tror på Gud, då detta är trosfrågor.

Under en av besöksdagarna hade Skolinspektionen "öppet hus" för eleverna, där elever fick möjlighet att lämna uppgifter till Skolinspektionen. Under tillfället lämnade elever i högstadiet uppgifter om en lärare som ska ha ifrågasatt evolutionsteorin och delat med sig av sin egen uppfattning om att Gud skapade jorden. Det ska ha hänt vid en viss period i samband med undervisning om solsystemet och om hur jorden skapades. Läraren tillbakavisar dessa uppgifter och menar att det inte har förekommit. Läraren menar att eleverna i den aktuella årskursen inte hade undervisning om solsystemet under den aktuella perioden. Rektorn instämmer i lärarens uppgifter. Skolinspektionen har fått del av högstadiets ämnesplanering, av vilken det framgår att eleverna inte haft undervisning i evolutionsteori, solsystemet eller närliggande ämnen under den period som eleverna uppger. Rektorn ifrågasätter Skolinspektionens val av att ha öppet hus då han ser risker med att felaktiga uppgifter lämnas av eleverna när de kan vara anonyma. Rektorn menar att eleverna i det enskilda fallet hade syftet att "sätta dit" läraren. Rektorn uppger även att en vårdnadshavare per mejl har lämnat uppgifter till rektorn om att elever i den aktuella årskursen under öppet hus har lämnat felaktiga uppgifter om lärarens undervisning. Rektorn har skickat in mejlet till Skolinspektionen.

Skolinspektionen har begärt att få del av undervisningsmaterial från läraren som bedriver undervisning i So-ämnena. Materialet består av ett dokument om vår planet och en power point-presentation om plattetektonik med länkar till externa källor. Läraren uppger att de i övrigt arbetar utifrån läroboken.

Rättslig reglering

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund (1 kap. 5 § skollagen).

I en utbildning med konfessionell inriktning får undantag från kravet att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet enbart göras för konfessionella inslag (1 kap. 7 b § skollagen).

Undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell. Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen. Alla som verkar i skolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i denna läroplan och klart ta avstånd från det som strider mot dem (förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, SKOLFS 2010:37, [Lgr 22], avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag).

I kursplanen för ämnet biologi anges att eleverna ska få inblick i naturvetenskapens världsbild med evolutionsteorin som grund och på så sätt kunna utveckla sin förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.

Även i kursplanerna för fysik och kemi betonas att eleverna genom undervisningen ska kunna utveckla sin förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det föreligger brister i undervisningen vid Ekebyholmsskolan vad gäller kravet på att utbildningen i grundskolan ska vila på vetenskaplig grund. Detta sker på mellanstadiet i No-ämnena och i ämnet religionskunskap.

Vad gäller undervisningen inom No-ämnena på mellanstadiet gör Skolinspektionen följande bedömning.

Av utredningen framgår att en lärare på mellanstadiet i samband med undervisningen om Big bang berättat för eleverna att läraren inte själv tror på att världen blivit till genom Big bang, utan istället skapats av Gud. Det här skedde höstterminen 2023, enligt eleverna. Eleverna uppger att läraren inte sällan lyfter sin egen uppfattning om Gud och Adam och Eva i undervisningen. Läraren har medgett att det kan ha förekommit att hen uppgett att hen inte tror på Big bang, men att hen i så fall uppgett det på en fråga från en elev. Rektors uppgift ger stöd för att läraren svarat på frågor om vad hen tror på.

Evolutionsteorin har en särställning som teoretisk grund i No-ämnena, Enligt kursplanen ska eleverna få inblick i naturvetenskapens världsbild med evolutionsteorin som grund och kan på så sätt utveckla sin förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden. Genom undervisningen ska eleverna få förståelse för att skillnaden mellan naturvetenskap och livsåskådningar ligger i vilka frågor man ställer och vilka metoder som används för att besvara de. På så sätt får de möjligheter att väga samman värderingar och sakförhållanden, föra kritiska resonemang och förhålla sig till skillnader mellan påståenden och vad forskning visar.¹

Samtidigt som en lärare har rätt att svara på frågor från elever om sin uppfattning, är det av särskild vikt att en lärare inte undergräver den undervisning hen bedriver genom att ta upp egna uppfattningar som står i strid med den vetenskap läraren har att lära ut. När en lärare berättar att hen inte tror på naturvetenskapliga förklaringar om hur jorden skapades, i samband med att hen undervisar om detta, förtar det värdet av det hen undervisar om. Särskilt yngre elever, som i förevarande fall i mellanstadiet, riskerar att bli förvirrade eller ha svårt att förstå vad som är vetenskapligt grundat och vad som är personliga uppfattningar. Detta utgör en brist.

Skolinspektionen konstaterar att det i sammanhanget saknar relevans huruvida läraren gör detta på eget initiativ eller efter frågor från eleverna.

Vad gäller undervisningen i ämnet religionskunskap på mellanstadiet gör Skolinspektionen följande bedömning.

Av utredningen framgår att det finns uppgifter om att en lärare på mellanstadiet i samband med undervisning om skapelseberättelsen i ämnet religionskunskap visat en film om dinosaurier. En elev uppger att de pratat om dinosaurier och att de funnits efter Adam och Eva. Läraren tillbakavisar dessa uppgifter och uppgiften att hen sagt att dinosaurier levde samtidigt som människor. Enligt huvudmannen har inte heller elever frågat läraren under religionskunskapen om människor och dinosaurier levde samtidigt. Läraren har dock sagt att hen kan ha lyft att dinosaurier och människor levde samtidigt i samband med undervisningen om skapelseberättelsen. Det framkommer vidare uppgifter om att läraren i samband med att eleverna tittat på en film om Adam och Eva i ämnet religionskunskap har uttalat att hen tror på bibelns skapelseberättelse. Av utredningen framstår det som

¹ Skolverkets kommentarsmaterial till ämnet biologi

sannolikt att påståenden om att dinosaurier och människor har levt samtidigt har behandlats under religionskunskapen.

Det är förvisso så att en lektion inte alltid utgår enbart från ämnets centrala innehåll. Det kan förekomma utsvävningar eller utvikningar, kanske för att något uppstått i stunden. På så sätt är det möjligt att tänka sig att en lektion som var tänkt att handla om skapelseberättelser, i slutändan behandlar något helt annat utan att det är en brist i förhållande till skolförfattningarna.

På Ekebyholmsskolan däremot finns det dock skäl att anta att dessa påståenden om att dinosaurier och människor levt samtidigt inte är en isolerad händelse. Skolinspektionen har vid en tidigare tillsyn kritiserat verksamheten bland annat för att det i undervisningen påstås att människor och dinosaurier levt samtidigt. I det beslutet konstaterades att undervisningen i ämnet biologi inte levde upp till kraven på att vara icke-konfessionell, allsidig, saklig och vila på vetenskaplig grund.² Ärendet överklagades till Kammarrätten som bedömde att det funnits brister i skolans biologiundervisning.³

Religionskunskap är ett ämne som har samma krav på vetenskaplighet som undervisningen i övrigt. Undervisning om religioners skapelseberättelser är en del av ämnet religionskunskap. Dinosaurier är däremot inte en del av bibelns skapelseberättelser eller religionskunskapen i övrigt. Bibelns skapelseberättelser skrevs mer än tvåtusen år innan dinosaurier upptäcktes. Däremot är det vanligt förekommande i kreationistiska⁴ källor att betona att dinosaurier är en del av den bibliska skapelsen, att dinosaurier skapades på samma dag som Adam och Eva och att de därmed levde samtidigt som människan⁵. Vad som framkommit om lektionen i religionskunskap visar att Ekebyholmsskolan inte kommit till rätta med den tidigare bristen att undervisningen inte vilar på vetenskaplig grund.

Skolinspektionen bedömer därför att det föreligger brister i undervisningen i ämnet religionskunskap i mellanstadiet gällande kravet på att utbildningen i grundskolan ska vila på vetenskaplig grund.

² Dnr SI 2018:2565

³ Kammarrätten i Stockholm mål nr 3381-21

⁴ Kreationism, föreställningen att världen skapades i enlighet med berättelsen i Första Mosebok, dvs. på sex dagar vid en bestämd historisk tidpunkt, oftast beräknad till ca 4 000 år f.Kr. Källa: Nationalencyklopedin, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kreationism> (hämtad den 18 juni 2024).

⁵ Se till exempel <https://genesis.nu/faq/hur-kunde-manniskan-leva-tillsammans-med-en-dinosaurie-som-tyrannusarrex/> <https://creation.com/en/videos/would-dinosaurs-have-eaten-adam-and-eve> och <https://answersingenesis.org/dinosaurs/>

Vidare framgår av utredningen att en lärare och rektorn uppger att skolan inte ifrågasätter evolutionsteorin men att det kan förekomma att elever lyfter alternativa uppfattningar och att det enbart är möjligt att lyfta sådana frågor i religionskunskapen. Rektorn förklarar att man då ska vara öppen för att inte slå ned på eleven. Skolinspektionen vill framhålla att samtidigt som skolan ska vara öppen för olika sätt att skildra omvärlden på och uppmuntra att olika åsikter förs fram, så fräntar detta inte skolans skyldighet att bemöta uppfattningar hos elever, som står i strid med vetenskap, med vetenskapliga fakta. Denna skyldighet gäller vid all undervisning, oavsett ämne.

Av utredningen framgår att de undervisande lärarna i högstadiet inte har varit med om att elever ifrågasatt naturvetenskapliga fakta som lärs ut. Lärarna uppger att om påståenden om alternativa uppfattningar skulle lyftas av eleverna skulle lärarna bemöta det med vetenskapliga fakta. I de fall lärarna i mellanstadiet får frågor från elever om skapelseberättelsen och den naturvetenskapliga förklaringen till hur världen blev till säger lärarna att de förklarar skillnaden på tro och vetenskap för eleverna, och att eleverna får ha sin egen uppfattning. Trots detta förekommer det situationer enligt ovan där undervisningen inte fullt ut vilat på vetenskaplig grund.

I utredningen finns det uppgifter som lämnats av elever under "öppet hus" om att en lärare på högstadiet i samband med sin undervisning ifrågasatt evolutionsteorin och delat med sig av sin uppfattning om att Gud skapat jorden. De uppgifter som eleverna lämnat sägs dock emot av de uppgifter som läraren och rektorn lämnat. Då ord står mot ord konstaterar Skolinspektionen att de inte går att lägga till grund för beslutet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att det föreligger brister i undervisningen i mellanstadiet inom No-ämnena och i ämnet religionskunskap vid Ekebyholmsskolan vad gäller kravet på att undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det har inte framkommit annat i utredningen än att motsvarande brister i inte finns i övriga ämnen eller årskurser.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen.

Ekebyholmsskolan AB:s verksamhet vid Ekebyholmsskolans grundskola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller området saklig undervisning som vilar på vetenskaplig grund. Utredningen visar att det i mellanstadiet i undervisningen i No-ämnena och i religionskunskap finns brister inom

detta område. Utredningen visar dock inte annat än att det förekommer i begränsad omfattning i dessa ämnen samt att det inte förefaller förekomma i övriga skolverksamheten. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Ekebyholmskolan AB en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Konfessionella inslag

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Ekebyholmsskolan AB har anmält till Skolinspektionen att Ekebyholmsskolans grundskola har konfessionell inriktning.

Skolinspektionen har fått del av skolans skriftliga informationsblad om konfessionella inslag på skolan. Av informationsbladet framgår att det vid skolan kan förekomma konfessionella inslag vid specifika frivilliga morgonsamlingar och vid frivilliga studier av Bibelns budskap eller bönesamlingar utanför lektionstid, före eller efter skoldagen eller på rasttid. Det tydliggörs att deltagandet i konfessionella inslag ska vara frivilligt för varje elev. Enligt rektorn har informationsbladet lämnats till alla elever i årskurs 4 och uppåt samt till deras föräldrar. Informationen finns även på skolans lärplattform.

Av intervjuer med lärare, elever och rektorn framgår att skolan enbart har konfessionella inslag i utbildningen i form av en aktivitet som benämns "Bibelkul". Av intervjun med rektorn och skriftlig komplettering från huvudmannen framkommer det att Bibelkul är en frivillig aktivitet för eleverna i F-3 under en rast en gång i veckan. Aktiviteten är avsedd för de yngre elever som önskar och vars vårdnadshavare har lämnat ett skriftligt samtycke till det. Under aktiviteten förekommer sång och bibelberättelser.

Rättslig reglering

Med konfessionella inslag avses bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion och som initieras och genomförs av huvudmannen eller på dennes uppdrag (1 kap. 3 § skollagen).

Undervisningen vid fristående skolor, fristående förskolor och fristående fritidshem ska vara icke-konfessionell (1 kap. 7 § skollagen).

Om en huvudman för en fristående skola har fått godkännande att bedriva utbildningen med konfessionell inriktning, får andra aktiviteter i utbildningen än undervisningen ha en sådan inriktning, med vissa i skollagen angivna begränsningar (1 kap. 7 a § skollagen).

Deltagandet i konfessionella inslag ska vara frivilligt och huvudmannen ska försäkra sig om att vårdnadshavare och elever är införstådda med det. De konfessionella inslagen får endast förekomma vid sådana tillfällen som huvudmannen skriftligen informerat om och den skriftliga informationen ska uppfylla författningarnas krav (1 kap. 7 b och 7 c §§ skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det inte föreligger brist inom området konfessionella inslag.

Av utredningen framgår att det förekommer konfessionella inslag i utbildningen i form av sång och bibelberättelser under raster. Deltagandet i denna aktivitet är frivilligt och skolan har skriftligt informerat eleverna och elevernas vårdnadshavare om de konfessionella inslag som kan förekomma på skolan. Mot bakgrund av detta framkommer inte annat än att de konfessionella inslagen är förenliga med skollagens krav. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av enhetschefen Anna Bergqvist.

Utredaren Caroline Turan har varit föredragande i ärendet.